

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПОЛІТИЦІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Охарактеризовано основні невербальні засоби спілкування та їх роль у політичній комунікації. Проаналізовано невербальні прояви політичних виступів провідних політиків.

Ключові слова: невербальна комунікація, політична комунікація, мова тіла, політичний імідж.

Abstract

The main non-verbal means of communication and their role in political communication are characterized. Nonverbal manifestations of political leaders' statements of leading politicians are analyzed.

Key words: non-verbal communication, political communication, body language, political image.

Вступ

Проблеми розуміння співрозмовника та розпізнавання прихованих сенсів, брехні та ін. завжди були важливими у процесі взаємодії. Невербальна комунікація (з лат. *verbum* – дієслово, слово і *communicatio* – спілкуюся) у суспільстві включає всі форми передачі інформації без допомоги мови. Це спілкування і обмін інформацією за допомогою «мови тіла». Невербальні засоби комунікації проявляються в одязі, зачісці, міміці, позах людини. Подібна інформація дозволяє зрозуміти настрій, переживання, очікування, почуття, наміри, а також морально-особистісні якості людей [1].

Слова політичного діяча несуть інформацію, яка впливає на життя громадян. Але під час вербальної комунікації (мовні знаки) відбувається також і невербальна, яка підсилює значення слів. Разом з тим, невербальні прояви можуть стати джерелом протилежної, відносно вербального джерела, інформації. Таким чином, невербальна комунікація є одним із головних джерел інформації та формує остаточну думку щодо її достовірності [2].

Істотний внесок у вивчення невербального спілкування зробили Н. Горголюк, І. Горелов, Б. Ломов, І. Казімірова, Г. Колшанський, М.Б. Маккаскі, В. Морозов, Р. Дж. Ніколс, Дж. М. Прінс, О. Сагайдак, Т. Стоян, В. Табунська, Е. Файнберг, Р. Фішер та інші. Проте аналіз невербальних проявів політиків, які допомагають визначити справжні їх наміри, мету та особистісні особистості політичних діячів, залишається актуальним.

Метою дослідження є виявлення основних невербальних проявів у політичній комунікації, аналіз їх ролі та впливовості на громадян.

Основна частина

Як відомо, людське спілкування на 55-65 % є невербальним. Лише незначна кількість людей підтримувала б політика, який би підносив інформацію лише словесно, без невербальної компоненти. Майже уся невербальна інформація формує імідж політичного діяча, який є посередником між ним і громадянами [3].

Як відомо, невербальні засоби спілкування містять кілька систем: оптико-кінетична — жести, міміка, пантоміма, рухи тіла; паралінгвістична — вокалізація, діапазон та тональність голосу; екстралінгвістична — темп, пауза, плач, сміх, кашель тощо; проксемика — система організації простору і часу; контакт очей — візуальне спілкування [2]. Невербальні сигнали можуть бути вродженими або набутими: передаватися генетично або виховуватися у відповідному культурному середовищі [4].

В політичній діяльності невербальна інформація показує політика з вигідної для нього сторони на різних рівнях, підкреслює і покращує імідж. Безсумнівно, існує безліч невербальних сигналів зрозумілих усім націям, однак у кожній країні є і свої особливі моменти. Наприклад, образ російського лідера і американського сприймається неоднаково у масовій свідомості громадян. PR-агенти використовують різні методи створення позитивного образу політика. Якщо в американській культурі побудова іміджу налаштована на те, щоб першочергово показати, що глава держави «простий хлопець», як громадяни, то в російській культурі президент повинен бути кращим за громадян, гідним

зайняти серйозне місце і направляти народ. Російський президент повинен бути солідним і розумним. Такі критерії встановилися у суспільстві та на це націлена побудова невербальної комунікації політика та імідж.

Політика є мистецтвом управління людськими масами, і вона не виключає брехню. Брехня в політиці є специфічним видом тому, що вона має на меті не тільки іноді ввести в оману, але і полегшити тому, хто нею користується, маніпулювати іншими людьми [3].

Розглянемо, як приклад, політиків США, а саме кандидатів у посаду президента в 2016 році. На політичній арені зійшлися Дональд Трамп та Гіллари Клінтон. Проаналізуємо їх поведінку під час політичних дебатів. Гіллари Клінтон мала 85 радників з питань іміджу, але у багатьох питаннях їх допомога лише понижувала рейтинг у порівнянні з опонентом. Самим невдалим ходом був постійний вихід на сцену перед аудиторією з широко відкритими очима і ротом. З прийому «як я рада вас бачити» це перейшло в «яка несподіванка усіх вас бачити». Вона завжди напружувала плечі і схрещувала пальці рук. Це віддаляє аудиторію і показує невпевненість політика у собі і своїх словах. Її мова тіла завжди суперечила її словам. Навіть у вербальних проявах вона часто згадувала свого опонента, аніж просувала свою точку зору [8].

Дональд Трамп обрав спочатку тактику масового піару. Він не стільки обдумував свої слова, скільки просто привертав увагу аудиторії, супротивників на політичній арені, а особливо ЗМІ, які, в свою чергу, просували його кандидатуру. На фінальному протистоянні з Х. Клінтон він уже обдумував свої слова, але, найголовніше, вірив у них. Мова його тіла не суперечила його переконаннями і промовам. Навіть у претензіях конкурентів щодо його слів, він використовував тактику переведення факту в жарт. У підсумку аудиторія сміється, і ніхто вже не сприймає всерйоз попередні слова, а невігідна тема легко закривається наступною позицією Трампа. Поміж це, у нього цілий запас невербальних засобів комунікації з аудиторією. По перше, це голос. Він не боїться його підвищити, аби переговорити суперника, або наголосити на певному вислові. Неважливо, що це може бути брехнею. Важливо те, що він вірить у свої слова і показує це усім своїм тілом. Найвідоміший його жест – це ОК. Він складає у кільце вказівний і великий пальці. Це показує точність і контроль. Трамп часто відкриває долоні, демонструючи свою відкритість до аудиторії. Це можуть бути горизонтальні і вертикальні долоні, останні вказують на те, що він і аудиторія в одному човні [6].

Рис. 1. Гіллари Клінтон

Рис. 2. Дональд Трамп

В українській політиці теж є чимало прикладів доповнень слів невербальними жестами. Петро Порошенко часто використовує свої руки, аби стримує свою емоційну напруженість. Він часто використовує вказівний палець, при цьому згинає усі інші пальці. Також він використовує його для того, щоб вказати на завершення розмови, або послідовного здійснення цілі, направляючи даний жест вниз з промовлянням кожного пункту плану. Його нервовість іноді виражають міцно зжаті щелепи. В інших, ризикових для його іміджу, випадках він старається ігнорувати ситуацію, якщо це можливо.

Вище наведені приклади може доповнити Володимир Гройсман. Одним із його частих жестів є прикривання рота. При частому використуванні це може означати роздумування над наступним ходом. Коли ж, під час розмови, людина торкається обличчя, вона показує невпевненість у своїх словах і виражає їх недостовірність. Ще одним із поширених жестів в арсеналі Володимира Борисовича є притримування підборіддя пальцем. Цей жест означає незацікавленість і, можливо, незгоду з інформацією того, хто говорить.

Такий політик, як Юлія Тимошенко, вміє привернути увагу не лише вербально, але й за допомогою одягу, макіяжу. Усі ці чинники формують її імідж. Разом з цим, вона використовує пучок пальців для підсилення своїх доводів [5].

Такий молодий політик як Володимир Зеленський ще не має власних особливих невербальних рухів, які впливають на громадян. З його недавніх конференцій та інтерв'ю можна виділити: часту жестикуляцію, що доповнює слова. Його міміка дуже виражена і може бути інформативною та, разом з цим, хибною через вміння його, як актора її контролювати. Він використовує вище згадану техніку жарту, що його, як майбутнього вдалого політичного діяча, добре виражає.

Висновки

Невербальна комунікація є головним компонентом для ефективної передачі та отримання політичної інформації. В процесі її сприйняття можна відмітити тиск, вплив, брехню, приховані сенси, реакції політика тощо. Для ефективного впливу політик повинен використовувати невербальну комунікацію, що робить його людяним і впевненим у разі застосування емоцій, що підкріплюють слова. Нині дослідження цього питання є актуальним, адже під час виборів громадяни прагнуть відчутти особистісні риси політика, «відчутти» його щирість. Вище наведена інформація надасть можливість сформулювати характеристику політиків, спрогнозувати їх дії та стратегії через призму невербальних знаків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рижкова А. Г., Мілорава А. Р. Значення невербальної комунікації в політичній сфері // Молодий вчений. - 2018. - №10. - С. 137-138.
2. Денисюк С. Г. Комунікологія: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 102 с.
3. Куніцина В. Н., Казарінова Н. В., Погольша В. М. Міжособистісне спілкування. С. 68.
4. Етика ділового спілкування: навч. посібник / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
5. Знаков, В. В. Неправда, ложь и обман как проблемы психологии понимания. *Вопросы психологии*. 1993. № 2. С. 9-16.
6. Про що говорять жести Порошенка, Гройсмана і Тимошенко. Психодіагностика. URL: <https://glavcom.ua/publications/pro-shcho-govoryat-zhesti-poroshenka-groysmana-i-timoshenko-psihoanaliz-382113.html>
7. О чём говорит язык тела Дональда Трампа? URL: <https://ru.euronews.com/2016/08/25/what-does-donald-trumps-body-language-say-about-him>
8. Язык тела: жесты политиков выдают их с головой. URL: <https://ladno.ru/technology/7691.html>

Косюк Богдан Олександрович – студент групи МФК-16б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kosyukb@gmail.com

Kosyuk Bogdan Alexandrovich - student of the IFC-16b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kosyukb@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Supervisor: **Svitlana G. Denysiuk** – Doctor of Politician science (Eng.), professor, professor of social and political sciences department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com